

DAGBOK 4. april

■ Fra nå og til etter 8. mai vil GLT bringe daglige, autentiske glimt fra det som skjedde både i verden, Norge og vårt distrikt i de siste ukene før frihetens klokke slo. Det var uker preget av nervesittende uvisshet: Vil le tyskerne slåss i Norge? Og Lillehammer var i brennpunktet, for her var deres hovedkvarter.....

Dramatikk i Oslo

På denne dag ble Milorg-karene Roy Nielsen og Olav Ringdal overrasket av tyskerne i en leilighet i Oslo og skutt. Nielsen hadde deltatt i en rekke sabotasjeaksjoner, blant annet mot Donau og sportshallen på Korsvoll. Ringdal var medredaktør i en illegal avis, drev kurer tjeneste til Sverige og kom etterhvert til å lede opplysnings-tjenesten.

Dramatikk i Rogaland

Også i Rogaland var det dramatisk denne dagen. Gestapo-sjefen i Stavanger, Wilkens, rykket ut til Sandnes i spissen for en styrke på 300 mann. På en holme i Lutsivannet ga Ernst Askildsen og Magne Bakke med en radiosender. De fikk se stranden full av tyskere etter at senderen var avslørt av en peilestasjon, og fikk i farten ødelagt telegrammer og kodebøker.

Da båtene nærmet seg holmen, fyrte de to løs og drepte tre tyskere, blant dem Wilkens.

De fortsatte å skyte til ammunisjonen tok slutt - da overga de seg.

Under transporten ble Askildsen skutt mens Bakke ble hardt torturert etterpå.

Sau tjuvslaktet på Tretten

Laagen kunne denne dag melde at det like før påske forekom et

tilfelle av tjuvslaktning på Tretten. Hos en småbruker øverst i bygda ble en sau en natt tatt fra fjøset. Senere ble skinnen og innvollene funnet oppe i skogen, men noen oppklaring var ennå ikke skjedd.

I denne tiden var det også innbrudd i en rekke hytter i Øyerfjellet, men ingenting av større verdi ble rørt, sto det i avisen.

«Ikke noe tysk folk etter nederlaget»

- Det vil ikke være noe tysk folk eller tysk rike etter et eventuelt nederlag, skrev Deutsche Zeitung i en lederartikkel.

Vårt liv er avhengig av at vi redder vår statsfrihet, og denne visshet gir oss na rett til å bruke ethvert middel som kan redde vårt folks liv, la avisen til.

Inn i Kassel

Offensiven fra vest ble ført videre med ufornisket kraft og Kassel ble meldt inntatt denne dagen. Men det store slaget om Ruhr-området dannet tyngdepunktet på vestfronten. Hovedkampene foregikk ved Bielefeld, hvor begge parter konsentrerte stadig større styrker.

Sydøst for Balatonsjøen i Ungarn hadde rasserne stor fremgang, men deres angrep mot Bratislava ble slått tilbake, het det fra Hitlers hovedkvarter.

Det ble også meldt om gatekamper i Wiener Neustadt.

General Böhme på hastetur til Dönitz i Flensburg

108376

■ LILLEHAMMER: 1. mai 1945 dro tyskernes øverstkommanderende i Norge, general Frantz Böhme på Lillehammer i all hast til storadmiral Karl Dönitz i Flensburg. Reichskommissar Josef Terboven var også innkalt, og var med flyet sørover.

BØKER

■ Kjell Fjortoft: De som tapte krigen. Gyldendal.

Av Kristian Fosar

Hitler-Tyskland la i grus. Føreren selv hadde skutt seg i bunkeren i Berlin. Storadmiral Dönitz var utpekt som etterfølgeren.

Desperate dager

I sin siste bok forteller forfatteren Kjell Fjortoft om hva som skjedde på Lillehammer og mellom general Böhme og Reichskommissar Terboven disse desperate mai-dagene. Detaljene omkring de tyske bevegelsene har Fjortoft fra sakspapirene til SS-Sturmabführer Herbert Noot, en av Terbovens nære medarbeidere.

På Lillehammer har det vært spekulert mye om liv og tanker til general Böhme disse dagene. Fa detaljer har vært kjent om generals bevegelse.

360.000 mann

• I Norge var det store ukjente spørsmålet: Ville tyskerne fortsette kampen i Norge der det fortsatt var 360.000 soldater? De tyske makthaverne i Danmark og Nederland hadde kapitulert. I Norge hadde tyskerne utstyr og mannskap nok til å kunne fortsette kampen i måneder fremover.

Både for Vidkun Quisling og Hjemmefronten var spørsmålet om general Böhme og hans menn ville kjempe videre.

I Lillehammer var det rundt 10.000 tyske soldater, av dem var mer enn 100 høyere offiserer.

Ventet i Flensburg

De to utsendingene fra Norge kom ikke inn til storadmiralens kontor i Mürwik utenfor Flensburg før den 4. mai, kapitulasjonsdagen i Nederland og Danmark. Natt til 5. mai vendte de to høye tyskerne tilbake til Oslo etter møtet med mannen som Adolf Hitler personlig hadde utpekt som sin etterfølger.

Ut på dagen innkalte Terboven alle sine avdelingsledere for å fortelle hva som skjedde i Flensburg. Dönitz hadde fremholdt at den militære situasjonen for Tyskland var ubørlig, og han var nødt til å kapitulere om kort tid. Under forhandlingene om en kapitulasjon ville storadmiralen kaste på vektskålen de tyske styrkene i Norge i håp om å oppnå et best mulig resultat.

Terboven vill kjempe

Alle var ikke begeistret for linjen Dönitz valgte. SS-Sturmabführer Herbert Noot ved Sicherheitsdienst i Oslo har fortalt at Terboven var fast bestemt på «at Festung Norgegen skulle kjempe videre».

Det finnes ikke mange bilder av Reichskommissar Terboven og general Böhme sammen. Dette bildet er hentet fra Berit Nøklebys bok om Terboven (Gyldendal 1992). Terboven lengst til venstre, Böhme nr. 2. Bildet er tatt i armeoverkommandoen i Nord-Norge.

Samme dag sendte også general Böhme ut en hemmelig ordre til alle sine avdelinger. Meldingen kan misopplattes og tolkes som om Terboven har rett i at det er gitt ordre fra Dönitz til fortsatt kamp i Norge, fremholder Fjortoft.

Ville ha makten

Terboven hadde i lengre tid prøvd å tilrive seg den militære kommandoen i Norge, men nådde ikke frem. Myndigheten lå fortsatt hos general Böhme på Lillehammer, som ble utnevnt som general Rendulics etterfølger 18. januar 1945. Forholdet mellom Böhme og Terboven var ikke godt.

Hos Quisling

Samme dag som de to kom tilbake fra Flensburg, orienterte Terboven Quisling på Slottet. Også overfor Quisling fremholdt Terboven den uriktige pastanden om at Dönitz hadde sagt at Festung Norgegen skulle holdes. Akkurat det motsatte av hva Dönitz hadde gitt beskjed om til de to under møtet i Mürwik.

Samme dag som generalen og Terboven var tilbake fra Flensburg, skrev Jonas Lie en voldsom artikkel i bladet «Germaneren».

Militær til det siste

Franz Böhme var østerriker, født i Steiermark i 1885. Han kjente ikke noe annet liv enn det militære siden han som guttunge begynte på militærakademiet i det gamle keiserriket. Han var generalmajor ved krigsutbruddet i 1939, og ble i 1944 General der Infanterie. Den offisielle utnevnelsen til øverstkommanderende i Norge skjedde 18. januar 1945.

Forholdet mellom ham og Terboven var ytterst anstrengt. Böhme var militær som lojal fulgte ordre til siste slutt.

Etter arrestasjonen satt generalen i krigsforbryterfergeselet i Nürnberg der han greide å kaste seg ut fra fjerde etasje like før

Lie innprentet at kampen mot bolsjevismen skulle fortsette.

Lillehammer-besøk

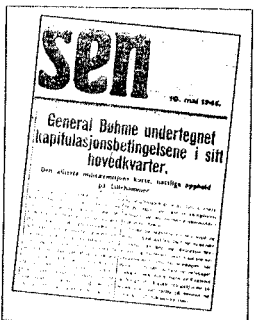
Mens Böhme var i Flensburg, kom to fremtredende NS-menn til Lillehammer for å treffe generalen, nemlig Arthur Quist og Kaare Vagn Knudsen. De viste ikke at Böhme var hos Dönitz.

På Lillehammer skulle NS-utsendingene prøve å få greie på hvordan den tyske militære ledelsen i Norge så på den videre krigsføringen, og legge fram egne oppfatninger om det hensiktsløse i en fortsatt kamp i Norge, skriver Fjortoft.

Dro tilbake

De to dro tilbake til Oslo, og de skrev et lengre brev til Quisling der de fremholdt at Tyskland har tappt krigen. Kravet fra de allierte om betingelsesløs kapitulasjon må etterkommes frivillig eller bli fremtvunget over alt. Enhver forhandling om betingelser er utelukket, het det i brevet til Quisling fra NS-rådgiverne.

Om kvelden den 8. mai kom den allierte kommisjonen til Lillehammer, og holdt møtet med general Böhme og hans menn i Wangsvillaen i Turisthotellsko-gen. Der ble det såkalte kapitulasjonsdiktatet overlevert.

Meldingen i «Fellesavisen» på Lillehammer 10. mai 1945 om at general Böhme har undertegnet kapitulasjonsbetingelsene.

rettssaken mot ham begynte i mai 1947.

TIL SALGS

Bufé,
v. 200, rundt bord, 88 cm. i diameter,
v. 70, til salgs. B. m.: «1581».

To sølvrevtisper,
god stamme, parret med 2. pr. harn,
til salgs. Pris 600. B. m. «Snarest 1».

Et par forlovelsesringer,
ekte gull, 14 karat, verdi kr. 75, til
salgs. Bil. nrk. «Konferanse 4».

En 1½ år hene
og en del tobakkøl. Maks.pris.
Bil. nrk.: «12».

Blå ullkåpe
m. silkefor og skinn, str. 46, til salgs.
Kr. 200. Thygesen, Fåberggt. 102.

En voksen dregtlig purke
som griser i mai, pris kr. 1100, til
salgs. Ødegårdstuen, Rudsbygd.

KALROT

All fra sølvrevtisper til forlovelsesringer ble budt fram til salgs i Laagen denne dagen.